

і, діючи заодно з іншими суспільними силами, допомагає йти окремим особам і новим поколінням;

- суспільне виховання тільки тоді буде дійовим, коли його питання стануть суспільними для всіх і сімейними для кожного;
- збудження суспільної думки у справі виховання стимулює його розвиток. Де немає суспільної думки про виховання, там немає і суспільного виховання, хоч може бути багато громадських освітніх закладів.

Отже, вивчення спадщини К. Ушинського показує, що інтегруючою основою національної системи виховання є спільність історії, географічного походження, мови, культури і традицій, усвідомлення своєї приналежності до українського суспільства. Кожен з цих чинників визначає єдність поколінь і сприяє формуванню громадянина-патріота.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ушинський К.Д. Про народність у громадському вихованні // Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: В 2-х т. Київ, 1983. С. 50 – 109.
2. Ушинський К.Д. Рідне слово // Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: В 2-х т. Київ, 1983. 242 с.
3. Ушинський К.Д. Твори: В 6 т./ Радянська школа. Київ, 1954. Т. 1. 488 с.

НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ У КОНТЕКСТІ ІДЕЙ К. Д. УШИНЬСЬКОГО

Захарін С.В.,

*доктор економічних наук,
головний науковий співробітник відділу
історії та філософії освіти
Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ
ORCID ID: 0000-0002-1263-8170*

У кожного народу має бути своя особлива національна система виховання. Національне виховання однаковою мірою стосується як українців так і представників усіх інших народів,

що проживають в Україні. Воно передбачає надання широких можливостей представникам усіх етносів для пізнання власної історії, традицій, звичаїв, мови, культури, формування власної національної гідності. Національне виховання – це не тільки важливий фактор розвитку та примноження матеріального та духовного потенціалу нації, а й основа створення загальнолюдських надбань культури, гарант збереження духовної єдності поколінь, гармонізація міжнаціональних відносин.

Думки про те, що виховання має чітко виражений національний характер, здавна поділяли видатні філософи, педагоги. Водночас, чимало відомих мислителів розглядали національне питання не тільки як фактор підвищення виховного впливу на особистість, а й як основний засіб успішного розвитку та розквіту самої нації, вказуючи на суверенне право кожної особистості на національне виховання, що є для сучасної освітньої політики особливо актуальним в умовах жорстких викликів російсько-української війни.

Сучасна система виховання має максимально враховувати національні риси і самобутність українського народу. «Головна мета національного виховання – набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування у молоді незалежно від національної належності особистісних рис громадянина Української держави, розвиненої духовності, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, правової, трудової, екологічної культури», - так підкреслюється у Державній національній програмі «Освіта». Мета повинна бути єдиною для всіх навчально-виховних закладів, громадян України. Така єдина мета є науково-обґрунтованим державним стандартом, закріпленим у законах нашої держави.

Сутність основи національного виховання відзначається ідеями національного світогляду, філософії, ідеології, засадами родинного виховання, народної педагогіки, наукової педагогічної думки, що увібрали в себе надбання національної виховної мудрості.

Проблеми громадянського виховання засобами народної педагогіки на основі національних та загальнолюдських моральних цінностей розкриваються в працях фундатора української педагогічної науки К.Д.Ушинського.

Він підкреслював значення національного компоненту, як центрального в усій освітньо-виховній роботі. К.Д. Ушинський

зазначав, що загальної системи народного виховання для всіх народів не існує не тільки в практиці, а й в теорії. Під народністю Ушинський розумів своєрідність та неповторність кожного народу, зумовлену його історичними та географічними умовами. Ознакою, яка притаманна народності є громадськість. Він був переконаний у тому, що народна ідея виховання вимагає широкої громадської атмосфери навколо себе і не може бути здійснена без залучення найширших громадських сил. К.Д. Ушинський писав: «Сам народ і його великі люди прокладають шлях в майбутнє: виховання тільки йде по цій дорозі...» [3, с.26].

Керуючись ідеєю народності, К. Д. Ушинський прийшов до висновку, що народна освіта повинна знаходитися в руках народу, а навчання дітей здійснюватися рідною мовою, яка є найяскравішим виявом народності [2, с. 67]. Основним завданням школи К. Д. Ушинський вважав - виховання патріотизму, при цьому повинна бути використана - рідна мова, яка не тільки виражає духовні якості народу, а й являється найкращим його наставником, що вчив народ в минулому, тоді коли не було ні книжок, ні школи. Педагог був упевнений, що «є лише загальна для всіх природжена схильність, на яку завжди можна розраховувати вихованню: це те, що ми звемо народністю... Виховання створене самим народом і побудоване на народних основах, має ту виховну силу, якої нема в найкращих системах, побудованих на абстрактних ідеях, або запозичених в іншого народу» [2, с. 5].

К. Д. Ушинський переконував, що кожен народ має свій особливий ідеал людини і вимагає від виховання відтворення цього ідеалу в окремих особистостях. Ідеал кожного народу відповідає його характеру, визначається його суспільним життям і розвивається разом із його розвитком. Також він був переконаний у тому, що «громадське виховання, яке зміцнює і розвиває в людині народність, розвиваючи водночас її розум і самосвідомість, могутньо сприяє розвиткові народної самосвідомості взагалі; воно вносить світло свідомості у тайники народного характеру і робить сильний і багатотворний вплив на розвиток суспільства, мови, літератури, законів, словом, на всю його історію»[4, с. 146]. За К. Д. Ушинським, критерієм використання наукових досягнень у створенні національної системи освіти і виховання є народність. Народність як глибока віра у творчі сили своєї країни, як вимога передати справу народної

освіти народів, побудова системи виховання у відповідності з особливостями різних націй, що населяють країну і умовами життя» [2, с. 32].

Національне виховання, що традиційно склалося на нашій землі і можливості якого ще повністю не реалізовані, містить у собі величезний потенціал щодо формування громадянина України. Адже відомо, що головною метою національного виховання завжди було і є формування свідомого громадянина України, патріота свого народу, послідовного продовжувача його традицій.

ЛІТЕРАТУРА

1. В.М.Галузяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов.-Педагогіка: Навчальний посібник.-Вінниця, 2001 рік
2. Васюк О.В. Історія української педагогіки і освіти : навчальний посібник-хрестоматія / Оксана Вікторівна Васюк, Ірина Віталіївна Сопівник. – К. :ДАКККіМ, 2011. – 600 с.
3. Мосіященко В.А., Задорожна Л.В., Курак О.І. Ушинський про виховання / Історія педагогіки, с.255
4. Васюк О.В. Історія української педагогіки і освіти : навчальний посібник-хрестоматія / Оксана Вікторівна Васюк, Ірина Віталіївна Сопівник. – К. :ДАКККіМ, 2011. – 600 с.

ПРИРОДОВІДПОВІДНІСТЬ У НАВЧАННІ І ВИХОВАННІ: ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ УКРАЇНСЬКИХ ПЕДАГОГІВ

Кравченко О.О.,

*доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету соціальної та психологічної освіти
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-9732-6546>*

К. Ушинський – видатний педагог XIX століття, який обґрунтував принцип природовідповідності у навчанні і вихованні. Філософське підґрунття цієї наукової проблеми знайшли відображення у працях «Про народність в громадському вихованні»